

Comentariul operei Domnisoara Nastasia de George Mihail Zamfirescu - prima parte

Vremelnic regizor si ctitor vremelnic de companii teatrale ("Masca", "Treisprezece si unu" s.a), G. M. ZAMFIRESCU (1898-1939) s-a impus precumpanitor, in scurta sa viata, ca dramaturg si romancier al mahalalei bucurestene, prin Domnisoara Nastasia, Idolul si Ion Anapoda - in teatru, Madona cu trandafiri. Maidanul cu dragoste, Bariera, Sfanta mare nerusinare, Cantecul de tinelor - in proza: piesele Sam, Adonis, G. R. 8 se ilustreaza in domeniul "teatrului de idei" iar Cuminecatura apartine teatrului istoric.

Domnisoara Nastasia - creatie exponentiala a dramaturgului - a fost reprezentata pentru prima data in 1927. Daca, in general, critica literara a remarcat influenta literaturii ruse (a lui Gorki, Dostoievski si Andreev) asupra dramaturgului roman, trebuie spus, astazi, ca aceasta "comedie amara" apartine, funciar, orizonturilor sensibilitatii romanesti, chiar daca este vizibil si un fond de sensibilitate universala in acelasi timp, alaturi de sarja caragialeasca asupra mahalalei si adesea impotriva ei, s-a inaltat, in aceasta piesa, un continut de viata si de umanitate romaneasca precumpanitor. "O intreaga treapta sociala - scria Iosif Nadejde - distanteaza pe Jupan Dumitrache al lui Caragiale de Vulpasin al d-lui G. M. Zamfirescu, intre care deosebiriile sunt esentiale.

Dar exista si o hotarata deosebire de atitudine intre cei doi scriitori. Ochi prin excelenta satiric, Caragiale se opreste numai la elemente comice de contrast pe care le infatiseaza eroii sai surprinsi intr-un moment de tranzitie, pe cand tanarul autor al Domnisoarei Nastasia isi cerceteaza mediul in uisasi existenta lui... Sub gestul de afxirenta ridicola si sub vocabularta comic - care nu-l intereseaza decat din punctul de vedere al fidelitatii redarii, d-l Zamfirescu cerceteaza viata insasi a periferiei, cu gandurile, sentimentele si patimile care o framanta".

Ferindu-se sa aduca pe scena lumea mahalalei numai pentru pitorescul ei, George Mihail Zamfirescu ne ofera o viziune complexa si integrala a acestei lumi, o dubla viziune, in acelasi timp dinauntru in afara si din afara inauntru, cu gravitate si pasiune; pe de o parte, viata mizera si banala de toate zilele, de alta visul, nazuinta spre bine si frumos, spre fericire. Asa dar, cum remarca si critica vremii, pe de o parte realism brutal, pe de alta idealism impins pana la conventional.

La o urmarire grabita a piesei, multe elemente si momente din desfasurarea ei par conventionale: "filozofia carciunii" etalata de Ion Sorcova (Ion Durere) in fraze care depasesc puterile de exprimare aforistica a oricarui om de la mahala; puritatea lui Luca Lacrima, poate prea candid in mediul care l-a creat; cerebralitatea Nastasiei si subtilitatea planului ei de razbunare; insusi amestecul bizar de brutalitate aproape bestiala cu o sensibilitate paroxistica din comportarile lui Vulpasin si ale altor personaje. Dincolo de aceste aparente, trebuie sa constatam ca tocmai romantismul, exaltarea lirica, temeritatea cu care autorul a rascolit scenic problemele sufletului zguduie si retine publicul cititor sau spectator al acestei "comedii amare".

In comparatie cu multe dintre piesele care ilustreaza lumea mahalalei, aici patimile sunt mai violente si izbucnesc in forme mai brutele si mai tragice, dar aceasta se explica prin marea apropiere dintre omul periferiei si omul naturii, asa cum l-au cunoscut anticii. Domnisoara Nastasia isi urmareste razbunarea cu furia si violenta unei Electre, pasiunea ei pustiitoare ia forme tragice. Toate manifestarile din piesa care pot sa para inspirate din alte literaturi (s-a spus, intre altele, ca tabloul din carciuna pare intercalat de-a dreptul din Gorki) sunt motivate de virtutile omului de teatru care a biruit reminiscentele literare, cu o logica de nezdruncinat, creandu-ne o stare de profunda comuniune sufleteasca, de contact spiritual direct cu patimile si durerile eroilor.